

Toelichting op de cultuurhistorische waarden van de Kerk

Verwijderd: 1

Bisschop Willebrandlaan 32-34

Ontwerp	: bureau G. Deur en C. Pouderoyen
Bouwjaar	: 1962-1964
Bouwstijl	: invloed Bossche School
Kadastrale gegevens	: Zwolle, sectie A, nummer 07977

De Sint-Michaëlskerk (nr. 32) met pastorie (nr. 34) is in 1962-1964 gebouwd naar ontwerp van het Nijmeegse bureau Deur en Pouderoyen. Met de nieuwe kerk aan de rand van de wijk Dieze kon worden aangetakt op de moderne ideeën over kerk en liturgie.

Cees Pouderoyen (1912-1993) – op wiens naam het ontwerp moet worden geplaatst – verwierf landelijke bekendheid met zijn wederopbouwplannen voor Rhenen, Groningen en Hengelo. In 1948 associeerde hij zich met George Deur (1892-1964) waarna het bureau landelijk uitgroeide tot een van de meest toonaangevende. De Sint-Michaëlskerk voerde hij uit in een aan de Bossche School verwante trant. Deze naoorlogse 'katholieke stijl' gaat uit van het door de benedictijn dom Hans van der Laan (1904-1991) ontwikkelde Plastisch Getal, hetgeen tot uiting komt in een klassieke maatvoering en verhoudingenleer.

Het als een zaalkerk opgezette gebouw heeft door de gemetselde gevels en van smeedijzeren gehengen voorziene toegangsdeuren een traditioneel-ambachtelijk karakter. De vrijstaande klokkentoren en de cassettenplafonds van het interieur verwijzen naar de klassiek-Italiaanse inspiratiebronnen in de naoorlogse kerkenbouw. Het vakkenpatroon van deze plafonds weerspiegelt de aan de basis van het ontwerp liggende maatvoering. Verder vallen de inwendig in het gebouw in het zicht gelaten stalen spanten op, maar ook de platte daken en de nadruk op een helder lijnenspel, alle karakteristiek voor het modernistische aspect van het gebouw. In de combinatie van een dagkapel en een voor de zondagse diensten bestemde hoofdruimte maar ook door de situering van de orgel- en zangruimte direct naast het priesterkoor, komen de modern-liturgische ideeën over gemeenschapsviering tot hun recht (Vaticanum II, 1962-1965). In de loop van de tijd onderging het gebouw enkele ondergeschikte interieurverbouwingen door de toevoeging van een aantal nevenruimtes (circa 1970).

De kerk bestaat uit een vierkante kerkzaal, langs de noord- en oostzijde ingebed binnen een hoger doorgestoken L-vorm welke een ruime dagkapel en het priesterkoor omvat. Op de noordwesthoek sluit de rechthoekig opgezette tweelaags pastorie aan. De diverse bouwdelen hebben een deels gelaagde opzet, maar zijn alle gevat onder platte daken. In beton en staal opgezette hoofdconstructie, met gemetselde gevels. Kerk, toren en pastorie zijn alle drie in paarsrode baksteen in wild verband gemetseld en verlevendigd met siermetselwerkstroken (rol- en stroomlagen, muizentandlijsten). De kerkzaal is geaccentueerd door een langs de daklijst gelegen strook met verticale houtdelen. Originele deels houten deels stalen ramen. De meeste vensters worden beëindigd door een strek die terugwijkt ten opzichte van de dagkanten. Bakstenen en betonnen lekdorpels.

Aan de voorzijde (z.o.) van de kerkzaal twee hoge ingangen met een dubbele houten deur met smeedijzeren gehengelen. Ze liggen in een risaliet dat evenwel niet tot aan de daklijst reikt. Aan weerskanten een reeks hoge smalle vensters met stalen ramen, afgewisseld door muurdammen met siermetselwerk. Uiterst rechts een uitbouw met aan de zuidwestzijde de ingang van de dagkapel, vergelijkbaar als voornoemde ingangen maar iets hoger doorgestoken. Op de hoek de hardstenen eerste steen, gelegd op 2 september 1962. Langs de bovenzijden van de uitbouw is een deel van de langs de bovenzijden van de hogere bouwdelen doorlopende lichtbeuk te zien. Aan de linkerkant (z.w.) is de kerkzaal vergelijkbaar als voor maar zonder ingangen. Uiterst links het hoger doorgestoken bouwdeel waarin priesterkoor en zijkapel. De rechter- en achtergevel van de kerk zijn grotendeels blind. In de rechter gevel rechts evenwel een dubbel venster met hoge ramen in een licht terugwijkend muurvlak. Rechts langs de achtergevel een halfronde absis.

Inwendig wordt het gebouw gekenmerkt door een ruime kerkzaal die door originele houten puien wordt gescheiden van de langsliggende dagkapel. Beide ruimtes hebben een langs de noordzijde gelegen verhoogd priesterkoor. In de noordwesthoek van de kerkzaal een zijkapel met halfronde absis; in de noordoosthoek de ruimte voor orgel en zangkoor. Karakteristiek voor de interieurafwerking zijn de wanden in schoonmetselwerk (grove betonsteen in wild verband) en de houten cassetteplafonds. Met uitzondering van het priesterkoor heeft de (lager doorgestoken) kerkzaal een houten schrotenplafond. In beide priesterkoren *flagstone*-vloeren (leisteën); overige vloeren in grindbeton (vlakbeton ter plekke van het vroegere bankenplan). In de dagkapel bleef het decoratieve houten ciborium van het altaar behouden. Houten binnendeuren. Langs de zuidoostzijde enkele latere (ondergeschikte) nevenruimtes. De kerkzaal is na het verlies van de kerkfunctie deels onderverdeeld met (ondergeschikte) houtwanden.

De voorgevel van de pastorie (z.w.) heeft rechts de ingangspartij, binnen een licht verzonken gevelvlak met grofbetonnen bovenzijde. Originele houten voordeur tussen nevenlichten. De ingang ligt binnen een vensterreeks waarvan de ramen (deels blinde) benedenlichten hebben. Op de bovenverdieping vensters in een liggend formaat. Het lagere bouwdeel uiterst rechts markeert de verbinding met de kerk en heeft voor een ingang met bordes. Verder enkele vensters als van de pastorie (b.g.). Uiterst links een eveneens lager doorgestoken garage-uitbouw met een niet originele toegangsdeur. Aan de achterzijde heeft de pastorie zowel boven als beneden diverse vensters in een wisselend formaat. Ook hier het onderscheid tussen staande vensters (b.g.) en liggende (bo.). Links een keukeningang, rechts twee ingangen met een dubbele tuindeur. Direct links van laatstgenoemde ingangen een venster met een figuratief glas-in-loodraam.

Het interieur heeft beneden en boven een middencorridor. Grotendeels vernieuwde interieurafwerking. Oorspronkelijke houten tochtui met dubbele deur tussen gang en vestibule. In het trappenhuis een oorspronkelijke houten bordesstrap met ijzeren hekwerk en mipolam-leuningen. Voornoemd glas-in-loodraam is gemonogrammeerd (N.G.B.) en voorzien van de jaartallen 1950-1961. Vermoedelijke voorstelling: de Visitatie.

De vrijstaande klokkentoren met schuine dakhelling en topkruis staat in de zuidwesthoek van het kerkplein. Siermetselwerkstroken markeren de torengelidingen. Aan de voorkant (n.o.) een ingang. Kleine vensters aan de zijkanten. Bovenin een asymmetrische gemetselde klokkenstoel met uurwerken.

Het kerkplein strekt zich uit rondom de zuidwesthoek van de kerk. Aan de voor- en achterzijde van de pastorie een tuin met grotendeels originele beplanting (aan de voorkant deels omgevormd tot parkeerhavens).

Object van algemeen belang voor de gemeente Zwolle vanwege zijn architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

De (vrml.) Sint-Michaëlskerk met vrijstaande toren en pastorie is van architectuurhistorisch belang als een zowel in de hoofdvorm als de detaillering overwegend gaaf bewaard gebleven voorbeeld van naoorlogse kerkarchitectuur, naar ontwerp van het vooraanstaande Nijmeegse bureau Deur en Pouderoyen. In de pastorie een grotendeels vernieuwde interieurafwerking maar zowel hier als in de kerk bleef de originele opzet goed herkenbaar.

Het complex is van stedenbouwkundig belang als een markant en sterk in het oog vallend kerkelijk ensemble nabij het kruispunt van de Bisschop Willebrandlaan en de Thomas a Kempisstraat. De vrijstaande toren vormt een focuspunt met hoge oriëntatiewaarde.

Cultuurhistorische waarde als een belangrijke illustratie van de historie van de katholieke gemeenschap in Zwolle. De uit 1962-1964 daterende kerk met pastorie weerspiegelt op een heldere manier de contemporaine ideeën over kerkenbouw en liturgie zoals die zich binnen de toenmalige vernieuwingstendens manifesteerden.

